

Avot D'Rabi Natan: Mountains, Water, and Discipleship

1.

משנה אבות א':א'

(א) משה קבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים, וזקנים לנביאים, ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה. הם אמרו שלשה דברים, הוו מתונים בדין, והעמידו תלמידים הרבה, ועשו סגל לתורה:

2.

משנה אבות א':ד'

(ד) יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים קבלו מהם. יוסי בן יועזר איש צרדה אומר. יהי ביתך בית ועד לחכמים, והוי מתאבק בעפר רגליהם, והוי שותה בצמא את דבריהם:

3.

משנה אבות א':ו'

(ו) יהושע בן פרחיה ונתאי הארכלי קבלו מהם. יהושע בן פרחיה אומר, עשה לך רב, וקנה לך חבר, והוי דן את כל האדם לכף זכות:

4.

משנה אבות ה':י"ב

ארבע מדות בתלמידים. מהר לשמע ומהר לאבד, יצא שכרו בהפסדו. קשה לשמע וקשה לאבד, יצא הפסדו בשכרו. מהר לשמע וקשה לאבד, חכם. קשה לשמע ומהר לאבד, זה חלק רע:

5. משנה אבות ב':ח'

רבן יוחנן בן זכאי קבל מהלל ומשמאי. הוא היה אומר, אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך, כי לך נוצרת. חמשה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי, ואלו הן, רבי אליעזר בן הורקנוס, ורבי יהושע בן חנניה, ורבי יוסי הכהן, ורבי שמעון בן נתנאל, ורבי אלעזר בן ערד. הוא היה מונה שבחן. רבי אליעזר בן הורקנוס, בור סוד שאינו מאבד טפה. רבי יהושע בן חנניה, אשרי יולדתו. רבי יוסי הכהן, חסיד. רבי שמעון בן נתנאל, ירא חטא. ורבי אלעזר בן ערד, מעין המתגבר...

6. אבות דרבי נתן ו':א'-ג'

(א) [יוסי בן יועזר אומר] יהי ביתך בית ועד לחכמים כיצד מלמד שיהיה ביתו של אדם מזומן לחכמים ותלמידים ותלמידי תלמידיהם כאדם שאומר לחבירו הריני משמר לך במקום פלוני...ואל ישב לפניך לא על המטה ולא על הכסא ולא על ספסל אלא ישב לפניך על הארץ וכל דבר ודבר שיצא מפיך יקבלהו עליו באימה ביראה ברתת ובזיע:

ברכות כ"ב א:ד'

דתניא: "והודעתם לבניך ולבני בניך", וכתוב בתריה "יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב", מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע, אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע.

(ב) והוי מתאבק בעפר רגליהם כיצד בזמן שת"ח נכנס לעיר אל תאמר איני צריך לו אלא לך אצלו ואל תשב עמו לא על גבי המטה ולא על הכסא ולא על הספסל אלא שב לפניו על הארץ וכל דבר שיצא מפיו קבלהו עליך באימה ביראה ברתת ובזיע כדרך שקבלו אבותינו מהר סיני באימה ביראה ברתת ובזיע.

--דבר אחר הוי מתאבק בעפר רגליהם-- זה רבי אליעזר; ושותה בצמא את דבריהם-- זה רבי עקיבא. מה היה תחלתו של רבי עקיבא? אמרו בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר אמר מי חקק אבן זו אמרו לא המים שתדיר [נופלים] עליה בכל יום אמרו [לו] עקיבא אי אתה קורא אבנים שחקו מים. מיד היה רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו מה רך פסל את הקשה דברי תורה שקשה כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם. מיד חזר ללמוד תורה. הלך הוא ובנו וישבו אצל מלמדי תינוקות א"ל רבי למדני תורה אחז רבי עקיבא בראש הלוח ובנו בראש הלוח כתב לו אלף בית ולמדה. (אלף תיו ולמדה, תורת כהנים ולמדה). היה לומד והולך עד שלמד כל התורה כולה. הלך וישב לפני רבי אליעזר ולפני ר' יהושע אמר להם רבותי פתחו לי טעם משנה כיון שאמר לו הלכה אחת הלך וישב לו בינו לבין עצמו אמר (אלף זו למא נכתבה בית זו למא נכתבה) דבר זה למא נאמר חזר ושאלן והעמידן בדברים.

רבי שמעון בן אלעזר אומר אמשול לך משל למה הדבר דומה לסתת שהיה מסתת בהרים פעם אחת נטל קרדומו בידו והלך וישב על ההר והיה מכה ממנו צרורות דקות ובאו בני אדם ואמרו לו מה אתה עושה. אמר להם הרי אני עוקר ומטילו בתוך הירדן אמרו לו אי אתה יכול לעקור את כל ההר היה מסתת והולך עד שהגיע אצל סלע גדול נכנס תחתיו סתרו ועקרו והטילו אל הירדן ואמר לו אין זה מקומך אלא מקום זה. כך עשה להם רבי עקיבא לרבי אליעזר ורבי יהושע.

אמר לו רבי טרפון עקיבא עליך הכתוב אומר (איוב כח) מבכי נהרות חבש ותעלומה יוציא אור דברים המסותרים מבני אדם הוציאם רבי עקיבא לאורה. בכל יום ויום היה מביא חבילה של עצים חציה מוכר ומתפרנס וחציה מתקשט בה עמדו עליו שכניו ואמרו לו עקיבא אבדתנו בעשן מכור אותן לנו וטול שמן בדמיהן ושנה לאור הנר אמר להם הרבה ספוקים אני מסתפק בהן אחד שאני שונה בהן ואחד שאני מתחמם כנגדן ואחד שאני יכול לישן [בהם] עתיד רבי עקיבא לחייב את כל העניים בדין שאם אומר להם מפני מה לא למדתם [והם אמרו מפני] שעניים היינו אומרים להם והלא רבי עקיבא עני ביתר ומדולדל היה [והם אמרו מפני טפינו אומרים להם והלא רבי עקיבא] היו לו בנים ובנות (אלא אומרים להם מפני) שזכתה רחל אשתו. בן מ' שנה הלך ללמוד תורה סוף שלש עשרה שנה לימד תורה ברבים אמרו לא נפטר מן העולם עד שהיו לו שולחנות של כסף ושל זהב ועד שעלה למטתו בסולמות של זהב. היתה אשתו יוצאה בקרדמין ובעיר של זהב אמרו לו תלמידיו רבי ביישתנו ממה שעשית לה אמר להם הרבה צער נצטערה עמי בתורה:

7. הוריות י"ד א:ג'

אמר רבי יוחנן: פליגו בה רבן שמעון בן גמליאל ורבנן, חד אמר: סיני עדיף, וחד אמר: עוקר הרים עדיף.

8. איוב י"ד:י"ח-י"ט

(יח) ואולם הרנופל' ג'ול' יצור יעתק ממקמו: (יט) אבנים | שחקו מים תשטף ספיחיה עפר-ארץ ותקות אנש האבדת:

9. איוב כ"ח:ט'-י"א

(ט) בַּחֲלֹמִישׁ שָׁלַח יָדוֹ הַפֶּךָ מִשְׁרָשׁ הָרִים: (י) בְּצוּרוֹת יְאֻרִים בִּקְנֶעַ וְכָל־יָקָר רָאִתָּה עֵינֶיךָ: (יא) מִבְּכִי נְהִירוֹת חֲבֵשׁ וְתַעֲלָמָה יֵצֵא אֹר: {פ}

10. מנחות כ"ט ב

אמר רב יהודה אמר רב בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות אמר לפניו רבש"ע מי מעכב על ידך אמר לו אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות אמר לפניו רבש"ע הראהו לי אמר לו חזור לאחורך הלך וישב בסוף שמונה שורות ולא היה יודע מה הן אומרים תשש כחו כיון שהגיע לדבר אחד אמרו לו תלמידיו רבי מנין לך אמר להן הלכה למשה מסיני נתישבה דעתו

11. משנה אבות ג':ט"י

(טו) הפל צפוי, והרשות נתונה, ובטוב העולם נדון. והפל לפי רב המעשה:

12. Mishlei/Proverbs 5:15-16

שְׁתֵּה־מִיָּם מְבוֹרָךְ וְנִזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךְ:
יִפְּצוּ מַעֲיִנְתֶּיךָ חֹצֶה בְּרַחֲבֹת פְּלִגֵּי־מִים:

13. ספרי דברים מ"ח:ה'

...רבי עקיבה אומר הרי הוא אומר שתה מים מבורך באר מתחלתו אין יכול להוציא טיפת מים מאליו לא היה אלא מה שבתוכו כך תלמיד מתחלתו לא למד כל דבר לא היה אלא מה שלמד, ונוזלים מתוך בארך, דומה לבאר מה באר מנזלת מים חיים מכל צדדיה כך באים תלמידים ולמדים הימינו וכן הוא אומר (שם ה טז) יפוצו מעינותיך וגו'...